

DELAVSKA POLITIKA

POLITIČEN DNEVNIK

Št. 94.

V Ljubljani, ponedeljek 26. aprila 1926.

Leto I.

K bližajočemu se Prvemu maju.

Prvi maj ni več daleč, in ni več daleč svetovni praznik svetovnega proletarijata. Vse dežele in vsa mesta, koder se delavstvo peha za trdi kruh, se pripravljajo za veliki praznik za praznik vstajenja narave, za praznik prenove duš in svežosti misli.

Prvi maj je glasen klic spoznanja, je glasen klic k gledanju sočloveka, njegovega trpljenja in njegovega ubijanja za kruh in luč.

Ves svetovni proletarijat danes ječi pod težo bremen, ki jih vedno in vedno naklada in nalaga delavstvu današnji kapitalistični sistem, ves svetovni proletarijat mora preživljati notranje in materialne borbe in krize: v borbi za vsakdanji kruh mu ne preostaja časa za notranjo poglobitev in za notranjo preoblikovanje in uravnava sodobnih vprašanj in problemov. Kruta in neizprosna borba za kruh je svetovnemu proletarijatu izruvala vse veselje do idejnih valovanj, zakrnila ga v zamegljeno in otopelo udanost in obupnost, češ, kaj mi drugega preostaja, kot delati in delati... delati brez misli in upanja na zboljšanje.

Da, v proletarijat se je skoro vgnezdila boleha misel: kako upati, in zakaj misliti, bodi stroj in se giblj, dokler se kolesje ne stre in te ne vržejo v grob! — v grob. Sicer se ne čudimo tej misli; kapitalistični svet se je veselil in mu prav prihaja v današnji dobi, ko mu ni dobička nikoli dosti in ko hoče izdatke popolnoma ukiniti in zaznamovati samo dobiček.

Kapitalistični svet je zato tudi proti proslavi prvega maja, češ, naj se delavstvo niti enkrat na leto ne predrami; tava naj torej večno in s svojimi žulji ustvarja premoženje, ne sebi, temveč svojemu gospodarju. Iz zatopljenosti v delu naj torej nikdar ne dvigne oči, nikdar se ne ogleda po okolici, po množici sotrpinov, nikdar naj se ne spoji s prerobenjem narave, vedno naj torej pozablja na svoje dostojanstvo, da je del narave, in da je utripanje njegovega srca v stalnem stiku z utripanjem vesoljnega svetovja in človeštva.

Kapitalistični svet je vedno delal vse mogoče takozvane postavne, vedno pa nepostavne ovire pri proslavi prvega maja. Svoje koristi je identificiral z državnimi koristmi in v „interesu državnega reda“ so prepovedovali prvomajske shode, obhode in delavstvo s silo tirali na praznik prvega maja v delavnice, koder so že itak izdihali pol duše.

Kapitalistični svet je poizkusil vse, da bi zbegal delavske vrste, poizkusil je med delavstvom z laskanjem, s pretnjami, obljubami, delavca je nahujskal na delavca, samo da bi bila delavska vrsta zlomljena in oslabiljena in da bi kapitalizem mogel drobce še temeljiteje oglodati in ožeti.

In tudi danes je tako v nekaterih deželah; koder si je proletarijat ustvaril boljše pozicije in svojo moč dostojneje uveljavil, v manjšem obsegu, v nekaterih deželah, koder go-

spodari izključno kapitalistični razred in vse koristi države in dežela vzporeja s svojimi, tam je pa delavstvo v vedni nevarnosti, da ne bo moglo praznovati svojega velikega praznika, ali pa da razcepljenost delavstva sama onemogoči praznovanje. Žalostno je, da se delavstvo spričo žalostnih razmer, spričo izmozgavanja ne zaveda svojih sil enotnega nastopa in ne pojmuje velikopoteznosti enotnega praznovanja prvega maja.

V Jugoslaviji je za proletarce življenje nezno. Če ga ne izkorišča kapitalizem, ga izkorišča režim, ki je itak kapitalistični in ga ubija spekulativna razcepljenost in zavajanje frakcije, ki nimajo drugega namena, kot da rede nekaj izpitanih in še ne popolnoma izpitanih namišljenih „voditeljev“.

Prvi maj je blizu! Blizu je dan, ko bi se morale strniti vse ogromne množice proletarcev in skleniti mogočno fronto, in v strnjenem pohodu pokazati doslej brezobzirnim kapitalističnim motogcem, da je prvi maj vstajenja duš in da je zagorelo solnce tudi v dušah, se v solncu ogrelo spoznanje, ki glasno kliče vsemu svetu, da je v zadnjem in v enotnosti proletarcev sila in le v enotnosti proletarcev svetost prvega maja neokrnjena in neoskrunjena.

Delavci, blizu je prvi maj; ne oskrnite svojega največjega praznika, s praznovanjem prvega maja pokažite, da ste se otreli bolehnega cepljenja, strnite se v enotno neskončno verigo — in v tej zanositosti povečajte veliki dan — prvi maj.

Delavci, ne dajte se motiti od ambicij posameznih razdiračev, ne dajte se zavajati na cepljenje v frakcije, ki bi hotele praznovati prvi maj po svojih osebnostnih načrtih, za katerimi mogoče tiči osebna užaljenost.

Presvet je prvi maj, da bi ga madeževali z nečednimi osebnostnimi užaljenostmi, prevzvišen, da bi ga oskrnjali s proletarsko nezavednostjo, prečist, da bi mu jemali svetost spomladanske svežosti.

Pozabimo na osebnosti, v dušah naj zaveje svež duh spomladi in majniškega solnca, pometimo z nepotrebnim navlakom razprtij in osebnih užaljenosti iz src, prvi maj naj nam bo dan spoznanja, dan iztreznjenja; prvega maja pokažimo, da nam je solidarnost za enotni nastop vse, in pokažimo, da se zavedamo svetosti proletarskega praznika! Le v solidarnem praznovanju bo prvi maj res proletarski praznik.

Komur je za praznik in kdor se res zaveda svojih proletarskih dolžnosti, naj se udeleži praznovanja v kompaktni vrsti. Naj zgodovine proletarskega gibanja tudi letošnji prvi maj beleži s pripombo solidarnosti, vzajemne zavesti celokupnega delavskega trpljenja in boja. Ne pustimo, da bi naši potomci pljuvali na naše spomine in se nas celo sramovali. Ustvarimo potomcev spomine, ki se jih jim ne bo treba sramovati, svojo zrelost pokažimo in z zavestjo solidarnosti se pripravljamo za veliki praznik, ki naj pomaga k končni zmagi proletarijata.

Nejasen položaj v radikalni stranki.

SEJA SE DANES NADALJUJE.

Belgrad, 26. aprila. Včeraj se je vršila tukaj seja glavnega odbora radikalne stranke. Se pred sejo so nekateri člani vlade predsednik Uzunovič, dr. Ninčič, Maksimovič in Srški obiskali Pašiča in ga opozarjali na težavne posledice, če bi izključili Jovanoviča iz stranke, toda Pašič je ostal neomajljiv.

Seje so se udeležili slovenski delegati dr. Sajovic iz Kočevja, Tavčar iz Maribora in dr. Zupanič za Ljubljano.

Prvi je govoril Pašič, ki je takoj izpočetka naglašal, da je Jovanovič razdiralen element v radikalni stranki. Očita mu članek „Kri slovenstva“, da je že ob ustvarjanju ustave zagovarjal nekakšen federalizem ter preko Korošca skušal sodelovati z opozicijo. Takrat je po njegovi krivdi prišla na vlado Davidovičeva stranka. Jovanoviču je dalje očital, da dela proti radikalni stranki ter ima tozadevne dokumente v rokah. Slednjič omenja še pisma, ki jih je pisal Jovanovič prijateljem v Dalmacijo, Jovanovič torej škoduje radikalni stranki in ugledu države. Zato ga je že pozval, da izstopi iz stranke, ker zanj ni več mesta v njej.

Ljuba Jovanovič se je nato oglašil k besedi, ki mu je Pašič izprva ni hotel dati, češ, da naj odide s seje.

Jovanovič je izjavil, da ne gre iz stranke ter v svojem govoru naglašal, da dela že 40 let za stranko in državo. Lahko me izključite, toda krivdo mi morate dokazati in pravico imam, da se branim.

Radić v škripcih.

Belgrad, 26. aprila. Stefan Radić grozi dalje z objavami korupcijskih afer na eni strani, na drugi strani pa je poslal dr. Krnjevića v Belgrad, da predloži Uzunoviču svoje zahteve. Radić želi na vsak način zopet v vlado, zahteva le, da Uzunovič odslovi iz vlade dr. Nikića in dr. Šuperino, češ, da nista vstopila v vlado z dovoljenjem stranke. V vseh drugih vprašanjih kapitulira Radić, ker želi, da se sporazum z radikali dalje izvaja. Vlada na Radićevo ponudbo ni pri-

ODPRAVA KNEZOV V NEMČIJI Vlada proti razlastitvi brez odškodnine.

Berlin, 26. aprila. Vlada je predložila na zahtevo naroda načrt zakona o razlastitvi nemških knezov, v katerem naglašajo, da razlastitev vsega imetja nemških knezov brez odškodnine ne bi odgovarjala načelom, ki morajo v vsaki pravni državi tvoriti podlago zakonodaji. Vlada odločno svari, da bi se predloga v državnem zboru sprejela, marveč priporoča, da se vprašanje reši po pravnem dogovoru med vlado in prejšnjimi vladajočimi rodbinami posameznih dežel (potom kompromisa). Glasovanje o zakonskem načrtu socijalnih demokratov in komunistov glede razlastitve brez odškodnine se bo pa vršilo začetkom meseca junija.

Glede članka „Slovenska krv“ omenjam, da ste to leta 1924 odobrili, ker ste me izvolili za predsednika kluba, danes tega ne morete več rekrimirati. Drugo, kar mi očita Pašič je, češ, da sem federalist. Tu opozarjam, da sem edinstvo z Ninčičem in pokojnim Draškovičem proklamiral jaz, manifest kralja dne 1. decembra sestavljal jaz. Istotako glavne določbe ustave. Tudi Protiču sem preprečil, da ni izvedel ustave o sedmih pokrajinah, in proklamacijo na radikalno stranko, ki je nosila Pašičev podpis, sem sestavil. Za vsa ta dela je žel slavo Pašič.

Glede pisma dalmatinskemu prijatelju izjavljam, da sem moral pojasniti intrige proti meni. Storite pa kar hočete. Vaši sklepi zame niso merodajni. Boril se bom proti korupciji.

Jovanovičev govor je odobravala nad eno tretjino poslancev.

Nato je poročal predsednik vlade Uzunovič, da Radićevih ponudb za vstop v vlado ne more sprejeti. Prosil je, naj se stranka v tem težkem položaju ne cepi.

Govorili so še Čeda Radović, dr. Subotić in Aleksa Žujevič.

Položaj v radikalni stranki je nejasen. Jovanovičev nastop je bil simpatičen, tako da bi glede na potek današnje seje lahko govorili o moralnem neuspehu Pašiča. Proti Pašiču so vsi vojvodinski radikali.

stala, ker Radiću ne zaupa in pa ker se je včeraj seja radikalnega glavnega odbora, ki je morala imeti glede sklepanja o svoji nadaljnji taktiki svobodne roke. Neverjetno pa je, da bi radikalna stranka hotela sprejeti ponudbo Radića, ker je ves čas ministrovanja igral v vladi vladnega moža, zunaj pa najhujšega opozicijskega in ker mu je stranka izrekla zaupnico, radikali tudi radićevi stranki ne morejo zaupati.

BOJ ALI KOMPROMIS V ANGLIJI? — RUDARJI SE PRIPRAVLJAJO.

London, 25. aprila. Rudarji so v rudniških centrih z ozirom na grozečo stavko osnovali obrambne odbore. Rudniški delavci so v nekaterih revirjih naznanila podjetnikov, da se s prvim majnikom znižajo plače, bila odstranjena. Tajnik rudarjev Cook je izjavil, da se ne bodo, če pride do boja, strokovne organizacije borile le proti znižanju mezd, ampak tudi za temeljito reorganizacijo rudništva. To je problem, kateremu posvečajo premalo pozornosti vladni in rudniški lastniki. Boj bo tem hujši, ker je ministrski predsednik Baldwin pri pogajanjih ponovno izjavil, da o državni subvenciji ne more biti več govora, kvečjemu še o državnem posojilu.



Svetovno
znano

FOX

čistilo je za čevlje
vendar najboljše.



Fašizem se krha.

Fašistovski poslanec tepen.

Milan, 26. aprila. V fašistovskih vrstah sta dve struji, zmerne (načelna) in napadalna. Bivši tajnik Farinacci pripada napadalnim terorističnim četam. Ko je bil tajnik fašistov, si je utrdil svoje stališče, ki ga sedaj izrablja proti sedanjemu tajniku Federzoniju, ki je po mišljenju zmeren. Med obema skupinami je nastal spor. Sedanji spor vodi fašizem v notranji boj, ki bo nedvomno vedel do razkola. Farinacci je bil prejšnjo nedeljo v Trstu in je govoril z balkona hotela Savojskega po sijajnem sprejemu, ki so mu ga priredili ožji pristasi: »Vem, da veljajo ovacije zastopniku nespravljivega fašizma od prve ure. Pometati moramo iz stranke vse oportuniste. V tem boju sem jaz vaš vodnik. Mi smo vztrajali, ko so fašisti svoje znake metali proč in se sramovali biti fašisti. Ti se zopet vračajo v naše vrste in zahtevajo v njih poveljniška mesta.« Ta nagovor je ekstremiste navdušil, da so v kavarni pretepili stotnika, ki ni vstal ob fašistovski himni. Vrhovno poveljstvo je zahtevalo aretacijo napadalec na stotnika, namestnik pa zahteve ni hotel izpolniti. Notranji minister je nato ukazal, da se mora Farinacci takoj izgnati iz Trsta in mu prepovedati tudi obisk Vidma. Do novega konflikta je prišlo v gledališču Rosetti, kjer so fašisti klicali »proč z Francijo«. Krivice je bil aretiran, na kar so fašisti demonstrirali pred namestništvom in napadli karabinerje, in ko jih je hotel pomiriti fašistični poslanec Ricci, pa so ga končno tudi pretepili. Ricci se je nato vrnil v Rim. Zaradi teh dogodkov je imenovala fašistična stranka posebnega komisarja za Trst in Furlanijo.

VELIKA STAVKA NA NORVEŠKEM.

Oslo, 25. aprila. Včeraj je stopilo v stavko 30.000 delavcev stavbne, rudniške, železarske, motorske in tekstilne stroke.

Potek balkanske strokovne konference.

Poročilo III. komisije.

Za III. komisijo je poročal s. Pfeiffer: Delu komisije so prisostvovali tudi zastopniki „nezavisnih“ Stojanoff, Todoroff in Bogdanoff.

Komisija je zastopala stališče, da naj se tudi v balkanskih državah strokovno gibanje poslužuje onih preizkušenih metod, ki so se obnesle v državah z agrarno strukturo. Beda, v kateri živi delavski razred, nizki njegov življenjski nivo, ovira napredovanje delavskih strokovnih organizacij. Potrebna nam je najosnovnejša soci-

jalna zakonodaja. Pri tem je treba omeniti, da so zakoni, ki obstajajo v večini balkanskih držav prilično dobri, zlo je v tem, da nikjer niso izvedeni tudi v praksi.

Socijalno politični napredek nam bo veliko pomagal pri našem nadaljnjem delu v strokovnem gibanju. V tem oziru smo si bili z „nezavisnimi“ edini. Tudi oni stojijo na stališču, da je treba zaenkrat zlasti zahtevati izvedbo obstoječih zakonov.

Izrazili so sicer nekatere druge želje, ki jih pa komisija ni mogla obravnavati, ker spadajo v področje drugih komisij.

Ena izmed njihovih zahtev je bila: edinstvo za vsako ceno, pa makar tudi izven okvira amsterdamske internacionale.

Resolucija je razdeljena na šest delov.

Prvi del govori o zakonski zaščiti delavcev, o delovnem času itd. tudi z ozirom na poljskega delavca.

Drugi del vsebuje zahteve glede socialnega zavarovanja.

Tretji del resolucije govori o emigraciji in imigraciji, ki je danes veliko in posebno ekonomsko vprašanje, eden najvažnejših povojnih problemov. Vprašanje emigracije je v tesni zvezi z brezposelnostjo, to pa zopet z vladajočo občo industrijsko krizo. V balkanskih državah je to vprašanje še posebej zvezano z vprašanjem agrarne reforme, ki bi mogla edina omejiti naval kmečkega proletarijata v mesta. Balkanske države pošiljajo vsako leto ogromne mase naroda preko svojih mej. Zahtevamo, da se to vprašanje reši na internacionalni bazi, in da morajo v tem pogledu zlasti borze dela kot regulatorke tega odtoka, države pa naj dajejo direktive. V socialni zakonodaji naj se uveljavi načelo reciprocitete, tako da bo postopanje z vseljenimi delavci v vseh državah enako.

Treba tudi misliti na zaščito delavcev, ki prihajajo iz inozemstva, pa vsled narodnostnih razlik ostanejo izven strokovnih organizacij. Na to stran vprašanja naj mednarodna strokovna zveza v Amsterdamu opozori vse priključene centrale strokovnih organizacij v posameznih državah.

Po končanih vojnah na Balkanu, ki so tako zelo spremenile zemljepisno karto, se je pojavil nov tip političnih beguncev, pravcato preseljevanje narodov iz Male Azije v Grško, iz Makedonije v Bolgarijo itd.

Tudi ti begunci v znatni meri ogrožajo domače delavstvo. Radi bode, v kateri žive, se primejo zdaj tega, zdaj onega posla in čeprav nedelavci, vendar pritiskajo na ta način na mezde. Tudi to vprašanje je treba obravnavati z internacionalnega stališča.

Ko je komisija osvajala resolucijo, se je zavedala, da zahteve, ki jih je vnesla v resolucijo, niso program bodočnosti.

V resoluciji so izražene realne, kontingentne zahteve, ki podajajo obremenjeno sliko socialnih prilik na Balkanu in ki naj služijo strokovnim organizacijam kot direktiva pri njihovih akcijah.

Živežarska organizacija iz Slovenije je predložila neko svojo resolucijo, koje zahteve so ž. zdeloma vsebovane v resoluciji komisije. Zahteva uvedbo minimalnih plač, davčno reformo, rešitev vajeniškega vprašanja itd. Vse stvari, ki jih poudarjajo in raztolmačujejo že predložene resolucije.

O angleški premogovni krizi.

Z ozirom na velik spor, ki je nastal v angleški premogovni industriji, spor, ki zavzema lahko katastrofalne oblike za vso angleško industrijo, je važno omeniti še enkrat, kakšen je bil prvotni predlog državne komisije, ki se je v zadnjem času bavil z razmerami v angleški premogovni industriji. Komisija je objavila svoje poročilo in ngolovala, da je sedanji sistem premogovne industrije v Angliji absolutno zanič, škodljiv in neizboljšljiv. Komisija priporoča, da država pokupi ves premog v zemlji in ga potem odda privatnikom, ki bodo obratovali premogovnike po načrtu države in bodo odgovorni ministru za rudnike. To bi bila kompromisna rešitev med privatnim lastništvom in popolnim nacionaliziranjem rudnikov.

Komisija pravi, da nacionaliziranje premogovnikov z državnim obratom bi stalo Anglijo blizu dve milijardi dolarjev. Nakup premogovnikov je preračunan na 500.000.000 šilingov, toda najemina od privatnih obratovalcev prinese državi okrog 30 milijonov šilingov letno.

Komisija dalje priporoča mnoge drastične reforme v obratovanju rogov in konsumiranju premoga. Državna subvencija naj se odpravi. Rudarjem se mora priznati staro mezdo in delavnik.

Demokrati in depolitizacija šole.

Mladinski list „Jutro“ često servira svojim bralcem razne zgodbe o krivičnem premeščanju „nacionalnih“ učiteljev. Ne mislimo zagovarjati Radičeve prosvetne politike. Povdariti pa moramo, da Radič zdaleka ni storil toliko krivic učiteljstvu, kot samostojni demokratije. Vse, kar se je vršilo pod ministrom prosvete g. Radičem, je bilo samo delna reakcija na demokratski teror. Sicer pa naj si naši demokratije pripisujejo vse sami sebi. Oni so pomagali izglasovati tudi člen 71. uradniškega zakona, po katerem je uradniku ukinjena vsaka stalnost.

Ko je postal St. Radič minister prosvete, je na dolgo in široko pripovedoval, da hoče šolo depolitizirati. Njegova napoved se na žalost ni povsem uresničila, vendar je vsaj učiteljstvo, ki ni bilo strankarsko eksponirano, nekoliko svobodnejše zadihalo. Nekaterim gospodom pa to ni bilo prav, in ker so hoteli vendarle pokazati, da je šola njihova absolutna in večna domena, so se začeli znova intenzivno baviti z njo, povdarjajoč, kako si oni predstavljajo depolitizacijo.

Še vedno so nam v spominu persekucije po zadnjih volitvah. V znamenju depolitizacije šole so demokratije predstavili družinskega očeta z osmimi otroci, ki obiskujejo srednjo šolo, v hribe. S tem so uničili njega in njegove otroke. Šele za časa Radičevega ministrovstva se je popravila ta

krivica. Po uradniškem zakonu traja selitveni termin 10 dni. Ko so bili demokratije na vladi, so enostavno brez disciplinarne preiskave suspendirali nedemokratskega učitelja, ki je izrabil šele peti dan selitvenega termina, češ, da se ni javil v predpisanim roku.

Zgodilo se je nadalje, da je prišel na učiteljsko konferenco šolski upravitelj z „Jutrom“ v roki in začel brati učiteljstvu uvodnik s pripombo, da je to mnenje vlade in da se mora po tem vsak učitelj ravnati, sicer bo delal pokoro v hribih.

Pri oddaji službenih mest se ni gledalo na učiteljevo klasifikacijo, pač pa, če je dober „Sokol“ ali navdušen „Orjunaš“. Legitimacija teh dveh društev je bila službena ocena.

Cel čas, kar so demokratije v opoziciji, so pridigali, da mora politika iz šole. Ko so pa za časa zadnje vladne krize upali, da pridejo zopet v vlado, so v „Jutru“ hitro povedali, kako si predstavljajo depolitizacijo šole. Grozilo so dr. Lončarju, kateremu ne more nobena slovenska stranka očitati partizanstva. Učiteljstvo in sploh uradništvo je doobra spoznalo demokratije. Zato bo pri volitvah tudi obračunalo.

Pravijo...

da absolutne objektivnosti ni. Res je to!

„Narodni dnevnik“ rad daje moralne nauke s svojega „vzvišenga“ piedestala vsem ter večkrat kaže naklonjenost celo delavstvu, toda protestnega shoda trgovskih nameščenecv v Ljubljani proti uvedbi deseturnega delovnika niti omenil ni, ker je eden njegovih prvih mecenov predsednik zveze trgovskih gremijev, pa se tokrat interesi gremijev in nameščenecv križajo.

Taka je pridigarska morala, pa hvala lepa za tako hinavsko prijateljstvo.

Dne 24. aprila 1920, pravi „Slovenec“, so dali klerikalci streljati ljudi na Zaloški cesti, ker je bilo treba državo utrditi.

Šest let pa sedaj bijejo boj proti temu, kar so takrat utrjevali s puškami.

Šest let torej klerikalci nore, ali pa so noreli takrat. A pepela si še niso potresli na glavo.

Da, takrat so bili klerikalci blizu vlade in v vladi, danes pa to iskreno žele. Zato umorov na Zaloški cesti niso krivi socialisti, ampak koritarstvo meščanskih strank in njih politična nesposobnost.

Radič je bil minister prosvete. Pred vhom v ministrstvo sta stala prej ob vsaki strani kipa srbskih prosvetnih delavcev Dositeja in Vučka. Radič je oba kipa shranil pod streho, na vsako stran vhoda pa postavil po enega žandarja namesto kipov.

Tudi simbol sporazuma in svobodne kulture.

Jack London:

Železna peta.

(Socijalni roman. Prevel I. V.)

(Dalje.)

„Do tedaj bom že utrjen,“ je odgovoril. „Ker se niste utrjen, povejte mi svoje mnenje o splošni uredniški politiki.“

„Ne razmišljam o tem,“ je naglo odgovoril. „Čez ojnice ne smemo skakati, ako hočemo imeti uspeh kot žurnalisti. Toliko vsaj sem se že naučil.“

Pokimal je značilno s svojo mlado glavo.

„Ali pravica?“

„Ne razumete igre. Seveda je vse pravica, ker vse se izvrši pravično, ali ne vidite tega?“

„Imenitna nejasnost,“ sem zamrmrala. Ali v srcu me je bolelo radi njegove mladosti in objel me je občutek, kakor da moram kričati ali plakati.

Jela sem prodirati skozi zunanjo lupino družbe, v kateri sem živela, da najdem strašno resničnost, ki tiči za lupino. Zdelo se mi je, da obstoji tajna zarota proti Jacksonu in polastilo se me je sočutje do jecljajočega odvetnika, ki je vodil njegovo zadevo tako neslavno. In ta tajna zarota se je vse zvečala. Obračala se ni smo proti Jacksonu, nego proti vsakemu delavcu, ki ga je pohabila tovarna. In ako je bilo vse to naperjeno proti vsakemu posameznemu v predilnici, zakaj bi ne bilo tudi proti vsakemu posameznemu v drugih tovarnah?

Ako je stvar takšna, ali ni družba velika laž? Ustrašila sem se sama svojih zaključkov. Bilo je tako strašno in odvratno, da se mi ni zdelo mogoče, da je resnično. In vendar, tu je bil Jackson, in Jacksonova rama, in kri, ki je omadeževala mojo obleko in kapljala od moje lastne strehe. In veliko je Jacksonov — na stotine samo v predilnicah, kakor je rekel Jackson sam.

Govorila sem z gospodom Wikson in gospodom Pertonwaithe, z obema glavnima delničarjema Sierra-predilnic. Ali teh nisem pokolebala, kakor obeh strojnikov, ki sta bila v njih službi. Zvedela sem, da imata premišljeno moralo. Imenovala bi jo aristokratska ali gosposka morala. Govorila sta širokopotezno o politiki in identificirala sta plitiko in pravico. Za me sta imela očetovske besede in ravnala z menoj pokroviteljsko, oziraje se na mojo mladost in neizkušenost. Bila sta brezupna izmed vseh, ki sem jih v tej zadevi obiskala. Bila sta skozinskozi mnenja, da je njuna uprava pravilna. O tem se ni dalo ničesar govoriti. Bila sta prepričana, da sta rešitelja družbe in da prinašata srečo velikim masam. Samo ona in samo ona sta bila v stanju skrbeti za delavske mase. Pretresljive slike sta znala slikati o bedi, ki bi jo morali prenašati delavci, ako bi bili brez posla.

Kmalu po srečanju teh dveh sem videla Ernesta. Povedala sem mu svoje izkušnje. Pogledal me je z zadovoljujočim pogledom:

„Zares, izborni. Začeli ste iskati resnico. Noben človek v industrijskih obratih nima resnične prostosti volje, izvzemši velekapitaliste. In tudi ti

ne, ako se stvar natančneje pogleda. Kakor ste videli, gospoda je popolnoma prepričana o tem, da je vse, kar delajo, prav. To je najvišja neokusnost v celi situaciji. Tako so zvezani s svojo človeško naravo, da ne morejo ničesar storiti, kar bi ne smatrali za pravo. Imeti morajo sankcijo za svoje delo.

Ako hočejo kaj storiti, nekaj poslovnega seveda, morajo čakati, da se pojavi v njihovih možganih nekaj religiozen ali etični ali znanstveni ali filozofski pojem, da je to prav. Nato se lotijo posla in se ne zavedajo, da je želja oče mišljenja. Česar koli se lotijo, sankcija mora biti vedno. To so površni kozuisti. To so jezuiti. Oni znajo le toliko, da obrnejo krivico tako, da se pokaže pravična. Ena iz prijetnih in neizpodbitnih fikcij, ki so jih ustvarili, je ta, da ostalo človeštvo nadkrijuje v modrosti in vrlini. Odtod njihova prevzetnost nadzorovati nad kruhom in maslom ostalega človeštva. Oni so, ki so zopet vzbudili k življenju nauku o božanstvenih pravicah kraljev — v njihovem slučaju: trgovskih kraljev.

Slabost njih stališča je v tem, da so samo poslovni ljudje. Niso filozofi. Niso niti biologi niti sociologi. Ako bi bili, potem bi kajpada bilo vse v redu. Posloven človek, ki približno zna pravično delati za človeštvo. Ali izven kraljestva poslovanja, so ti ljudje topoumni. Oni poznajo samo posel. Oni ne pomagajo ne človeštvu ne družbi, in vendar se obnašajo kot gospodarji usode gladujočih milijonov. Zgodovina se bo nekega dne bridko smejala na stroške teh ljudi.“

(Dalje prih.)

Križem sveta.

Veliko čikaško mesto, ki ima rekord v umorih, korupciji in prostituciji, ne zaostaja za srednjeveškimi metodami. Te dni se bo vršil pred municipalnim sodnikom George Curranom zanimiv proces. Pred sodnikom bosta stala stara literata Giovanni Bocaccio in Francis Rabelais, ki sta znana že deset stoletij, dalje Giacomo Casanova iz 18. stoletja in še par modernih avtorjev, ki so se pregrešili zoper moralno, katero uči »Illinois Vigilance Association« z dr. Filipom Yarrowom na čelu. Bocaccio in drugi starinci so seveda že davno mrtvi, toda na zatožni klopi so njihove knjige in pa lastniki knjižarne. Zadnjič je dr. Yarrow vodil policijski vpad v knjižarno in zaplenil tamkaj na polici ležeče knjige »Dekameron« od Bocaccia v angleškem prevodu, da je knjige »Sex Histories«, katere je spisal dr. W. B. Robie in delo nekega drugega zdravnika z naslovom »The Art of Love«. Vse te knjige so po sodbi moralista Yarrowa nemoralne in se ne smejo prodajati in še manj čitati. Zakon, na podlagi katerega je dr. Yarrow izvedel akcijo, je bil sprejet leta 1873 in določa največ šest mesecev zapora in največ 1000 dolarjev globe ali oboje za vsakogar, ki poseduje knjigo nedostojne in nemoralne vsebine. Ker ta zakon ogroža tudi javno knjižnico, če bi imela kaj takega, je bil vprašan knjižničar čikaške javne knjižnice, kaj on misli o stvari. »Hm, naša knjižnica ni bila še nikdar prizadeta«, je rekel. »Da, tudi v javni knjižnici sta Bocaccio in Rabelais v angleščini in izvirniku, toda mi ju smatramo za klasika — in malone vsi klasiki so večalimaj nemoralni po mnenju sedanjih moralistov.«

Kavkaške gore se premikajo. Iz Sevastopola poročajo o presenetljivem fenomenu, ki se je pojavil v gorovju na Kavkazu. Celi grebeni gora se pomikajo proti Črnemu morju. Premikanje se najbolj opaža na Krimskem polotoku med Sevastopolom in Jalta. Letovišče Alupka je že uničeno in česte niso več porabne vsled širokih in globokih razpok v zemlji. Ponekod se hribi pomikajo s hitrostjo sedem čevljev na dan. Profesor Mušketov, direktor sovjetske geološke komisije, je poslal odbor znanstvenikov na lice mesta, da proučijo fenomen.

Potratna baronica. Pred nekaj dnevi je baron Julij Madarasi zahteval pri budimpeštanskem sodišču, da se da radi potratnosti njegovo hči baronico Suzano Madarasi pod nadzorstvo. Afera ni zanimiva le radi barona Julija Madarasi, ki je bil svoj čas predsednik budimpeške hipotekarne, kreditne banke, pač pa tudi radi njegove hčere. Suzana Madarasi vzbuja pozornost radi svoje lepote. Stara je 25 let, silno elegantna, duhovita, temperamentna, ekscentrična in ločena. Z osemnajstimi leti je poročila Jugoslavo, veleposestnika Ervina Vamošerja. Zakon ni trajal dolgo. S papeževim dovoljenjem je bil zakon po parih mesecih razveljavljen. Od takrat je baronica živela silno potratno. Obiskala je svetovna mesta, bila članica raznih klubov in sploh na vse mogoče načine zapravljala denar. Zapravila in zaigrala je ogromne svote denarja. Delala je tudi dolgove. Oče jo je trdo prijel. Suzana mu je obljubila, da se hoče poboljšati. Ostala je le pri obljubi. Tratila je denar dalje. Zaigrala v enem večeru več milijonov. Upniki se oglašajo vedno gostejše. Konec vsega bo naredilo sodišče.

Zidarji v Floridi zastavkali. Zidarji so zahtevali dva dolarja povznanja meze. Ko je pogodba potekla, so zidarji odložili svoje orodje, ker stavbni podjetniki niso pokazali volje, da napravijo novo pogodbo. Podjetniki so zagrozili z odprto delavnico, s starim »parkeljkom«, ki ne napravi strahu na dobro organizirane delavce. Zidarji so odgovorili, da je njih zahteva popolnoma upravičena zaradi neznozne draginje. Medtem ko se delavci komaj za silo preživijo, pa stavbni podjetniki v Floridi bogate. Dozdaj so zidarji prejeli po dvajset dolarjev na dan, zdaj jih pa zahtevajo štirinajst. Zidarji izgube zaradi vremena precej delavnih dni v

letu, zato ni njih zahteva popolnoma ni pretirana.

Predlog za deportiranje tujemcev. Kongresnik Manlove, republikanec iz Missourija, je zadnjič predlagal v poslanski zbornici, da se deportirajo iz Amerike vsi oni tujcemci, ki še niso stari 40 let in ki so v Ameriki pet let, pa še niso prosili za državljanstvo.

Dr. Edwin Osbaldeston, 93 let star zdravnik, je bil 27. marca aretiran na obtožbo, ki je stara že 44 let, da je ukradel konja, ko je bil star 49 let. Šerifski detektiv ki je izvršil aretacijo, je pa star 91 let.

Fritz Kunz, ki pravi da je ameriški predstavnik orientalske organizacije »Zvezda vzhoda«, je zadnjič pridigal na shodu v Chicagu, da je Kristus prišel drugič na svet in sicer v osebi nekega indijskega preroka, ki se imenuje Krišnamurti. Dali bodo Angleži v Indiji križali Krista drugič kakor so ga Judje prvič, Fritz ni povedal.

Tisoči šli za pogrebom eksekutiranca. Ted Goggeshall, ki je bil zadnjič vpič očeta in brata eksekutiran na električnem stolu v Georgiji, je bil 29. marca pokopan. Oblasti so bile presenečene, ko so brez izjeme vsi prebivalci iz mesta in okolice šli za pogrebom, kakor da pokopavajo največjega junaka. To je bil nekaj protest proti smrtni obsodbi.

Roparski napad na simplon ekspres. V bližini Bukarešte sta dva maskirana roparja napadla simplon ekspres. Skočila sta v vozeči vlak in sta hotela od potnikov izsiliti denar. K sreči je bila na vlaku policija, ki je pregnala napadalca.

V Italiji je vzbudil zločin Catarine Giacardi veliko senzacijo. Imenovana Catarina Giacardi je imela ljubzensko razmerje s sedemdesetletnim starem. Starčeva ljubezen ji je presedala, zato je sklenila, spraviti ga s sveta! Ponoči, ko je spal poleg nje, mu je porinila v usta vrečko peska in nato svojo žrtev zadušila.

Elementarne nezgode povzročijo največ nesreč in grozot na daljnem Japonskem. Viharji so uničili zopet zapadno obalo. Poplavljenih je bilo 230 hiš; več oseb je pa utonilo.

Nadškof Anastazij Rossi iz Udina je srečal, ko je zapustil cerkev mlado gospodično, katera je po prelatovalnem mišljenju imela preveč izrezane obleke pri vratu. Prelat jo ni pustil v cerkev. Tudi ljudstvo se je pridružilo nadškofu.

V prvi polovici 17. stol. se je pogreznila v zemljo vas Androva Piana. Vas je štela 52 hiš z 250 prebivalci, ki so začasa nesreče vsi spali. Kjer je bila vas, je nastalo v nekaj letih jezero. Tudi jezero se je vedno bolj pogrezalo. Sedaj so se pokazali iz jezera vrhi stolpov in hiš. Oblasti se pečajo z mislijo, kako bodo izkopal zopet vas.

V Angori je bila otvorjena palača sovjetskega poslanstva. Sovjetski poslanik in Pevfih Rušai sta v svojih govorih povdarjala, da je prijateljstvo med Rusijo in Turčijo zgrajeno na prijateljstvu.

Še ljubše. Tone: »Veš, Mica, kaj se mi je nočjo sanjalo? Da sva ušla.« — Mica: »Čudno! Meni se je pa sanjalo, da sem ušla z nekim drugim.« — Tone: »Tako? To mi je še ljubše.«

POZOR!

Opozorjate se, da eden par nogavic z žigom in znamko (rdečo, modro ali zlato)

„kijuč“

traja kakor štirje pari drugih. Kupite eden par in prepričate se. — Nogavice brez žiga „kijuč“ so ponarejene

Kultura.

Drama.

Pondeljek, 26.: »Idioti«. C. Torek, 27.: Zaprt. Sreda, 28.: »Pygmalion«. D. Četrtek, 29.: »Deseti brat«. B. Petek, 30.: Zaprt. Sobota, 1.: »Borba«. Izv. Nedelja, 2.: »Pegica mojega srca«. Izv. Pondeljek, 3.: »Idioti«. A.

Dnevne novice.

Zadnje dneve je vse časopisje napolnjeno s korupcijskimi aferami, ki zavzemajo največje poglavje današnje politične zgodovine v Jugoslaviji. Gre za ogromne težke milijone, ali kaj, razlika je med goljufijami in tudi pri goljufijah so svojevrstne kategorije in kvalifikacije in je zato težko upati, da bi višje kvalificirane goljufe in tatove zapirali ali pa da bi jih dolgo preiskavali. Ne! Treba je politični položaj nekoliko zaokreniti in vse ogabnosti romajo v arhiv, prizadeti pa v letovišča ali pa na visoka, vodilna mesta, da se tam poboljšajo. Vse kaže, da bomo imeli v nekaj dneh izpopolnjeno vlado; izpopolnil jo bo Radič in omogočil mogoče parlamentarno življenje. Ali če je resnica, da so tudi Radičevi poslanci prizadeti pri raznih nečednih manipulacijah, bo Radič najbrž svoje »otroke« pokaral in jim velikodušno odpustil in skušal doseči odpuščanje tudi radikalnim veljakom, ki so se opomogli z različnimi intervencijami in nabavami. Je že tako, pri nas je vse mogoče. Ker še nimamo plemstva, imamo vsaj take metode, ki so pa še pogubnejše kot plemstvo. No, pa kot kaže, dobimo tudi plemstvo.

Ljuba Jovanović je postal našim demokratom silno antipatičen. V svojem »Jutru« pravijo, da ni za vodstvo države tudi zato, ker živi neredno in ne zna osebno gospodariti. Ljuba Jovanović tudi nam ni bogve kako simpatičen, toda če so njegove edine osebne napake te, da ne pade na kolena niti pred Pašićem in da ne zna osebno gospodariti, potem moramo pač povedati, da nam postaja Jovanović baš vsled teh lastnosti kar simpatičen. Političarjev, ki znajo osebno prav dobro, in predobro gospodariti, imamo v naši državi itak več kot preveč. Zato naj demokratski listi ne pišejo več tako o Jovanoviću, ker se bodo sicer ljudje preveč ogreli in navdušili zanj.

»Slovenec« je objavil na drugi strani, pod svojimi vsakdanjimi političnimi beležkami, dopis iz Prevalj, ki smo ga mi objavili kot dopis prav na kraju zadnje strani. In je iz tega — ponavljamo — dopisa napravil promptno kar celo klerikalno garnirano kulturno vprašanje. »Slovenec« naj si tuintam ogleda tudi svoje dopise, zlasti take s Trbovelj, in ki se tičejo rudarskega in drugega delavstva in socialističnega gibanja. In spoznal bo, da so tam stvari, ki ne spadajo niti med dopise. Pri vsem tem mislimo pač tudi to, da je vsekakor manjše zlo, če se tako ali tako piše o rejenih misijonarjih, kakor pa krivo in zlagano o izstradanih rudarjih in o njihovih borbah. Nismo prijatelji znane demokratske farovške in slične goinje, mislimo pa, da tudi klerikalcem, če so res tako vneti za kulturo, ni treba pisati tako, kakor češče pišejo o našem delavstvu, niti v svojih dopisih niti pod političnimi beležkami.

»Novo Pravdo« urejuje izkušen zoolog, ki pozna prav dobro svoje čitatelje in piše zato v svojem listu svojemu čitatelstvu primerno. Zadnja njegova beležka o junici, biku in oslu kaže, da je vsestransko verziran in da pozna prav dobro tudi uradniško marvo. Povsem točna in goli in čisti resnici odgovarjajoča je njegova lapidarna teza, da čepi tudi v našem hlevu domač plemenit in čistokrven osel. Soglašamo. Prizna naj pa lojalno tudi od svoje strani, da životari ta odprta pasma po vseh uradništvih — tudi pri takih, kjer se pišejo samo tedniki — in da si pravega jugoslovanskega uradništva brez te svojeglave živaliče sploh predstaviti ne moremo. Bolj redek je pa slučaj, da sedi v uradništvih tudi grobar, ki je dovršen strokovnjak v sestavljanju smrtnih oznanil. Te njegove umotvore v našem listu naj se gori omenjeni zoolog tudi malce ogleda in naj nam prihodnje pove svoje mnenje.

Prvomajski spis 1926. Za letošnji prvi naj je izšel v založbi in pod uredništvom Strokovne komisije Prvomajski spis na 48 straneh s sliko na sprednjih platnicah. Med drugim obsega ta spis odlomke iz najboljših del najslavnejših pisateljev. Cena samo Din 5.—. Vsebinska Prvomajskega spisa je sledeča: Prvi maj 1926. (Proglas Združene delavske strokovne zveze Jugoslavije. — Zgodovina Prvomajske proslave. — T. Sajovic: Majniški du

hovi. — C. Štukelj: Pomen Karla Marxa za proletarijat. — Naloge delavskega razreda. — Jože Zavertnik: Nevarni socialisti. — Čulovski: Ob mobilizaciji. — U. Sinclair: Tesar mi pravijo. — Delo in delavstvo. — J. London: Kralj Alkohol. — Nace Mihevc: Dobra krava. — Spartakova vstaja. — M. Andersen Nexø: Car Nep. proletarskim ženam. — Pavel Dorohov: Na pohodu. — J. London: Dan kronanja angleškega kralja. — Čulovski: Preprič radi igrači. — Dom v socialistični družbi. — Moč strokovnih organizacij pred vojni in po vojni. — Naše strokovne organizacije v Jugoslaviji. — H. Konec. — Spis se nanaša pri Strokovni komisiji, Ljubljana, Šelburgova ulica 6/II. Razprodajali ga bodo tudi zaupniki strokovnih in drugih delavskih organizacij na Prvega maja.

Vidovičev klub v Ljubljani sporoča svojim članom, da se pričnejo redni šolski tečaji začasno na učiteljsko na Resljevi cesti. Prvi tečaj danes, dne 26. t. m. ob pol 7. uri zvečer. Tečaji bodo trikrat tedensko in sicer ob pondeljkih, sredah in petkih. Predaval se bo v pondeljek in sredo prvo uro srbohrvaščina, drugo uro francoščina. Ob petkih obe uri razni predmeti. Vabim vse člane, da pridejo točno ob določenih uri. — Istotam se dajejo informacije za novi tečaj Vidovičeve šole, ki prične z 1. majem t. l.

Splošni kongres »Internacionalne transportne federacije«. Ta kongres se vrši letos v času od 15. do 22. septembra v Parizu v poslopju »Societe des Ingenieurs Civils de France« v Rue Blanche. Letno poročilo izide koncem maja. Svoje zastopnike so že prijavili in poslali poročilo železničarske organizacije iz Belgije, Danske, Angleške, Holandske, Jugoslavije, Avstrije, Rumunije, Češke, Švedske in Kanade.

Poziv gospodarskim krogom. Letošnji VI. mednarodni vzorčni velesejem v Ljubljani se vrši od 26. junija do 5. julija. — Institucija Ljubljanskega velesejma je postala stalna. Z milijoni dinarjev za propagando je privabila stotisoče obiskovalcev na vsakoletno prireditve, kjer se je nazorno dokazovalo, da je obstoj Slovenije omogočen samo z razvito in uspevajočo industrijo, obrtjo in trgovino. — Udeležba kot razstavljalec ni samo v največjo moralno in tudi materijalno korist poedine trvdke, marveč tudi dolžnost vsakega zavednega gospodarja. — Uprava velesejma naproša vse one trvdke, ki se še niso prijavile, da to nemudoma store. Da se zamorejo udeležiti velesejma tudi manjša podjetja, je cena za razstavne prostore znižana za 40 odstotkov. — Vzorno izvedena organizacija in propaganda za obisk odvisi od pravočasno zbranih prijav. Naprošamo vse, da se požurijo.

Slovensko planinsko društvo naznanja, da otvori dne 25. aprila 1926 Spodnjo kočjo na Golici in Kadilnikovo kočjo vrh golice. Koči ste preskrbljeni z dobro jedjo in pijačo. — Mrzli beli plašč, ki je pokrival Golico, se umika proti vrhu — umika se pomladi. Pohitite tja, da razvedrite svoje duše, da se okrepčate v krogu planincev.

Od poroke v smrt. Včeraj sta se peljali novoporočena Kopač Filip in njegova nevesta iz Ljubljane proti Vrhniki in proti Zirem. V bližini Vrhnike, v vasi Log sta pri Drinku počili obe levi pnevmatiki. Ženin je odletel iz avtomobila in se težko poškodoval. Srečo je imela nevesta in sofer. Oba sta izven vsake nevarnosti. Na kraj nesreče je prispel rešilni avto ljubljanske rešilne postaje in poškodovanec naložil. Ženin je med potjo umrl. S smrtjo se bori tudi ženinov brat.

»Grajsko olupševalno društvo«. Na ljubljanskem gradu je tik pred vhodom v grad majhen prostor zasajen s smrekami, med njimi je pa ostanek spomenika zadnjega avstrijskega cesarja. Omenili smo že nekajkrat, da bi temu nasadu bilo treba posečati več pažnje. No, pa ponočnjaki in navihanci so temu nasadu posvetili svojo pažnjo. Eno smreko so čez noč spremlili v božično drevesce in nanjo z žico priklopili razna »darila«, obrabljeno kuhinjsko ropotijo, raztrgane srajce, pokrovke, celo »polomljeno«

nočno posodo so obesili na vejo in obrabljen platnen kovček z velikim napisom: Pariz-London-New York. »Božično drevesce« je bilo torej z darovi jako bogato založeno, samo ne vemo, če je bil gozdni čuvaj g. Šimenc s temi darovi kaj zadovoljen. Darovalci se niso podpisali, saj se Miklavž tudi nikjer ne podpisuje, samo napis so pustili na smreki in sicer značilen napis v velikih črkah: »Grajsko olupševalno društvo.« Pripominjamo še, da ima to olupševalno društvo precejšen delokrog na Gradu in da je po svojih olupševalnih delih in zaslugah precej zaslovelo. Vendar magistratu in tudi drugim društvu ni povšeči in ga skuša uničiti. Pa člani so le preveč agilni in ne bo še zlepa prenehalo.

Pri belem dnevu so napadli med vožnjo iz Bugojne proti Kupresu maskirani razbojniki trgovca Petra Kučiča in mu vzeli 11.000 dinarjev. Roparji so seveda po »delu« zbežali. Trgovca je o ropu obvestil orožnik in v treh urah so bili roparji že v njihovih rokah.

Ponovno je izginila z doma na Osojah Marija Baraksadič. Že zadnjič je nenadoma pobegnila z doma. Mož jo je našel na Mestnem trgu, kjer je prenočevala na nekih deskah. Je slaboumna in je rekla, da ni znala domov. Sedaj je pa že pet dni ni domov in se je bati, da ni po nesreči kam zašla, ali ni mogoče v duševni zmedenosti šla v smrt.

Protestni shod stanovanjskih najemnikov v Mariboru.

V nedeljo, 18. aprila, se je vršil protestni shod najemnikov za Maribor in okolice. Shod je bil zelo dobro obiskan, kar je dokaz, da je vedno več najemnikov, ki se zavedajo važnosti tega težkega vprašanja. Protestiral se je predvsem proti škandaloznim deložacijam in proti eventualnemu ukinjenju stanovanjskega zakona, ki je termiran s 1. novembrom t. l.

Shodu je predsedoval društveni predsednik g. Mohorko, ki je obenem imel daljši referat o minulem kongresu in o vseh akcijah, ki jih je društveno vodstvo v zadnjem času podvzelo. Sicer je bilo na merodajnem mestu zagotovljeno, da bo zakon podaljšan, toda na to se ne smemo preveč zanašati, ker ministri obljubujejo, malokdaj pa drže besedo.

Društveni predsednik dr. Perhavec je prečital nekaj bolj gorostastnih ter skoraj neverjetnih slučajev brutalnega postopanja hišnih gospodarjev z najemniki. Neki tak človekoljub, je snel na najemnikovem stanovanju vrata in okna, da bi se na ta način iznebil najemnika. Otroci najemnika so si pomagali proti prepihu in slabemu vremenu na ta način, da so vrata in okna z deskami in cunjami zadelali.

Nekoga drugega najemnika se preganja zato, ker ima 9 otrok. Hišni gospodar je rekel dotičnemu, da naj

se spravi kamorkoli, ali pa naj se vsaj otrokov iznebi, ker jih ne more trpeti. Ko ga je najemnik vprašal za svet, kam naj otroke spravi, mu je hišni paša odgovoril, da jih naj pomeče v — Dravo!

Tretji slučaj je sledeči: Delavec in delavka, stanujoča v Stritarjevi ulici sta šla oba kot po navadi, zjutraj v tovarno na delo. Med tem je šel hišni gospodar po ključavničarja, dal odpreti stanovanje in ukazal znositi pohištvo in vse kar se je nahajalo v stanovanju, na dvorišče, kjer je ležalo do zvečer, ko se je najemnik vrnil domov.

Najemnik se je najprej obrnil na policijo za pomoč, toda ta je odrekla. Potem je šel k društvenemu odvetniku, ki je takoj posredoval, ter zahteval, da gospodar vrne ključce od stanovanja najemniku, sicer da bo občutil posledice.

Z deložacijami se je sedaj začelo kar na veliko in jih je baje pričakovati v najbližjem času še nadaljnjih 50! Kam nas to pri današnjih razmerah privede, si lahko predstavljamo. Dr. Leskovar, župan mariborski, lahko s svojimi demokrati vred mirno spi, saj ima krasno vilo in ostalih 18 blokaških obč. svetovalec imajo tudi lastne hiše.

Sedaj je postal že sam veliki župan bolj socijalen, kot pa rotovška večina ter graja zapravljivo ter reakcionarno občinsko politiko in zahteva od mestne občine več stanovanjsko-gradbene delavnosti, vsled česar ni odobril celotnega obč. proračuna.

Na shodu so govorili razni predstavniki organizacij, drž. uslužbencev, upokojencev, invalidov, zvezarjev in celo krščanske strokovne organizacije. Sami ljudje, ki so 24. septembra l. 1924 triumfirali nad zmago nacijskega bloka, ki dela sedaj na magistratu protiljudsko politiko. Sodrug Bahun je v imenu delavstva ponovno ožigosal tako politiko države, kakor občine.

Njegova izvajanja prinesemo prihodnjič. Karakteristično je, da časopisje meščanskih strank noče objaviti goraj navedenih slučajev. Se menda le sramuje, ali pa boji, da bi to razburjalo duhove.

Šport.

Hazena. O tej sportni panogi nismo doslej nič omenili v našem dnevniku, a bomo ta nedostatek v bodoče popravili.

Ob tej priliki omenjamo, da bi bilo potrebno, če bi se naš ženski svet poprijel tega sporta, kar mu bo v vsakem oziru koristil. Seveda mora tudi tu obveljati načelo sporta, da naj bo tekmovalje hazenskih družin v prvi vrsti plemenitega značaja in ne sme preiti mej estetike in faira.

Pričakujemo, da bo naš apel v tem oziru imel uspeh pri sodružicah. Prepričane naj bodo, da bodo pri tem imele one same v prvi vrsti največ koristi.

Kvalitativno stoji hazena-sport v Zagrebu in Belgradu na dokaj visoki stopnji, kar se je opazilo posebno lan-

sko leto ob priliki mednarodnih tekmoval s čehinjami, ki so prve uvedle in pričele gojiti sportno panogo.

Kluba, ki imata v Jugoslaviji najboljše hazena-družini, sta B. S. K. v Belgradu in ASK (Akademski SK) v Zagrebu. Družina poslednjega je pred nedavnim gostovala v Ljubljani ter dokazala svojo visoko kvaliteto.

V Ljubljani momentano gojijo hazeno SK Ilirija, KTP Atena in ASK Primorje, ki imajo v svojih vrstah dober, a še ne izvežban material.

Seveda bi bilo od velike koristi, če bi mogli navedeni klubi skupno angažirati trenerja, ki naj bi bil učitelj našim poznejšim hazenskim trenerjem.

»Slov. sport«. Zadnja številka tega glasila se zelo razburja, ker smo ob priliki incidentov na prv. tekmi Hermes-Slovan v mili obliki ožigosali nastop gotovih gg. funkcionarjev, pri čemer smo jih na kratko opisali s tipi buržjujskega kova.

Zeleli bi, da nam gg. okoli »Slov. Sporta« povedo, kdaj in kje so se tako daleč spozabili pri sportnih prireditvah funkcionarji delavskih klubov!

Kar se tiče očitka o funkcionarjih avstrijskega nogom. saveza in dunajskega podsaveza povemo le to, da se gg., ki se čutijo užaljeni vsled gornjega naziva, ne morejo niti zdaleka primerjati in v sportno-moralnem oziru zelo daleč zaostajajo za funkcionarji navedenega saveza in podsaveza.

Ponovno tu povdarjamo, da smo in bomo vedno proti vsem sportnim izrodkom, pa naj jih zagreši Pavel ali Savel in da ne bomo zakrivali prestopkov, ki jih zagreše ljudje s bolno fantazijo, da le oni vodijo slovenski sport.

Spor med Hajdukom in Haškom. Tega meseca je gostoval v Splitu zagrebški Hašk (Hrvaški akademski SK) ter podlegel znanemu Hajduku v razmerju 5 : 0.

Vrnivši se v Zagreb, je Haškov tajnik v svoji kritiki napadel splitsko publiko, o kateri trdi, da je neobjektivna, o sodniku pa, da je bil pristranski.

Seveda so takoj splitski »purgarji« protestirali proti gornjim očitkom, a Hajduk je prekinil sportne odnose s Haškom in sicer za tako dolgo, dokler ne dobi primernega zadoščenja.

To je drugi slučaj, da so si skočili v lase sportniki in nesportniki (purgarji) teh dveh mest. Seveda trpi v tem slučaju največ Hašk, kajti Hajduk, ki bi moral 25. t. m. nastopiti v Zagrebu proti Hašku, se je ponudil Gradjanskemu. Tako bo ta dan vlek dobiček Gradjanski, ker se Hajdukov nastop pričakuje v Zagrebu z velikim interesom, to se pravi, da bo poset tekme več kot zadovoljiv. Je pač že tako, da: kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.

Ruše.

Začetkom tega meseca smo imeli sejo celokupnega odbora SDZ in »Svoboda« na kateri smo razpravljali o proslavi 1. Maja. Sklenjeno je bilo, da se tudi pri nas proslavi 1. maj kot delavski praznik, kot praznik ujedinje-

nja celega jugoslanskega proletarijata. Sodrugi iz Ruš zbudite se in udeležite se manifestacije 1. maja. Manifestirajte pod rdečim praporom in pokažite, da ste še zavedni in močni. Sodrugi na delo. Naj živi 1. maj! Naj živi solidarnost! — Spored proslave 1. maja: Ob 6. uri zjutraj budnica, od 7.—8. ure zbirališče pred tovarno. Odhod z godbo proti kolodvoru do tovarne vžigalice, ter nazaj po glavni cesti čez Ruše do gostilne Preac, kjer se vrši shod ob 10. uri dopoldne. — Popoldne ob 4. uri veselica z godbo, plesom in šaljivo pošto. Igra pa godba požarne brambe Pekerje. Nastopi tudi pevski odsek »Svobode«. — Vstopnina 5 Din. — Odbor.

Mežica.

V soboto, 17. t. m. je priredila tukajšnja marljiva DTE »Svobode« svojo l. telovadno akademijo v dvorani nad »Konzumnim društvom«. Enota je z njo prav zadovoljivo rešila svojo nalogo, vžig pomanjkanju vadbeneh sredstev, s katerimi centrala iz nam neznanih razlogov tako štedi. Okusno okrašena dvorana je bila prazna do polovice, in ni bilo, razen običajnih zvestih poslušnikov, videti ostalega številnega delavstva. Pripisati je to pomanjkanju zavednosti in pravilni cenitvi prireditev »Svobode«, ki so za razvoj delavske izobrazbe neprecenljive vrednosti: deloma pa tudi v medsebojnem strankinem boju ki je večino delavstva potegnili za seboj in ga vrzel v pogubno apatijo. — Akademijo je otvoril s. Cebarshek s stvarnim govorom, povdarjajoč pomen prireditve, ki je bila posvečena tudi borbi proti alkoholizmu. Kot prva je nastopila ženska deca s tremi sestavami prostih vaj. Izvedba je bila dobra, kritje in skladnost povoljna. Sledil je oddelek moške dece. Njih strumen nastop, vesela lica in sigurnost, je spravila gledalce v veselo razpoloženje. Izvedli so štiri sestave prostih vaj brezhibno, za kar so želi obilo pohvale. Gojenci so dobro izvedli tri sestave zelo težkih prostih vaj. Nastop članov z lanskimi olimpijskimi vajami je bil prav lep. Zlasti dobra je bila skladnost, česar o kritju ne moremo reči. Skupine članov so izvale obilo hvaležnega priznanja. Priporočati bi bilo, da v prihodnje pokažejo več sličnih točk, kakor skupinske vaje, skupine na orodju itd. Za akademske prireditve so to najprikladnejše in najefektnije vaje. Po odmoru inscenirana živa slika z deklamacijo, je bila zelo posrečena. Tradicionalni marmornati kipi, ki smo jih to pot prvič videli v Mežici, so vzlic nedostatkem razsvetljave vzbudili veliko pozornost. Akademija se je zaključila z alegorično sliko vseh sodelujočih ob velikem navdušenju občinstva. — Med posameznimi točkami je dovršeno sviral društveni tamburaški odsek pod spretnim vodstvom kapelnika s. Schlosserja. Po končanem sporedu se je razvil nepriljen protialkoholni družabni večer s plesom, tako, da so vsi plesalci stari in mladi prišli na svoj račun. Vse graje pa je vredno, da ob prilikah protialkoholne propagande onečajo ta plemeniti namen nekateri mladiči nacijskih barv z vtihotapljanjem alkoholnih pijač iz drugih lokalov, tako, da je izgledalo, kakor da bi ta večer ne bil posvečen treznosti, temveč norčevanju iz nje. Priporočamo več doslednosti in moštosti! —st.—

Zadružni trgovski dom „PRODUKCIJE“

na Tržaški cesti v Ljubljani

Oglejte si zaloge manufaktrnega blaga, konfekcije, izdelkov za druge „Delta“, klobukov, porcelana, email-posode, čevljev, specerijske predmete, pohištvo, pletene izdelke itd.

195

Cene zmerne! -- Nikdo ni prisiljen kupiti!

Konzumno društvo za Slovenijo

registrovana zadruga z omej. zav. v Ljubljani

sprejema

hranilne vloge

in jih obrestuje po zelo ugodni obrestni meri.

Pojasnila daje ravnateljstvo, Ljubljana VII, Zadružni Dom.